

Αποδέκτες: Πίνακας Αποδεκτών

Κοινοποίηση: Πίνακας Κοινοποίησης

Αρ. Πρωτ.: 139

Αθήνα, 27 Απριλίου 2012

Θέμα: Επιπτώσεις του υποέργου Σκουριών των Μεταλλουργικών-Μεταλλευτικών Εγκαταστάσεων Χαλκιδικής στα επιφανειακά ύδατα της περιοχής

Αξιότιμε κύριε-αξιότιμη κυρία:

Με την παρούσα επιστολή, και με βάση τις κείμενες διατάξεις,¹ θα θέλαμε να ζητήσουμε ορισμένες πληροφορίες που αποσαφηνίζουν τις επιπτώσεις του υποέργου Σκουριών των Μεταλλουργικών-Μεταλλευτικών Εγκαταστάσεων Χαλκιδικής στα υδατικά συστήματα της περιοχής.

Ειδικότερα:

1. Από την Α.Ε.Π.Ο.,² και την Μ.Π.Ε.,³ προκύπτει ότι το υποέργο Σκουριών του έργου θα καταλάβει τμήματα λεκάνης απορροής ρεμάτων.⁴ Ωστόσο, έχει κριθεί ότι

¹ 1 και 3 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης 11764/653/16.3.2006 (Β' 327)· 5§1 Ν. 2690/1999 [Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας] (Α' 45)· 3§1-2, 4 Σύμβασης για την Πρόσβαση σε Πληροφορίες, την Συμμετοχή του Κοινού στην Λήψη Αποφάσεων και την Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για Περιβαλλοντικά Θέματα [κύρωση με Ν. 3422/2005 (Α' 303)]· 15§1 Π.Δ. 51/2007 (Α' 54)· 16 Ν. 1599/1986 (Α' 75).

² Πρβλ. όρο δ2.138 Κοινής Υπουργικής Απόφασης 201745/26.7.2011 «Εγκριση Περιβαλλοντικών Όρων για τα έργα: α) «ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΕΣ-ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ» και β) «ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ, ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ & ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΩΡΟΥ ΑΠΟΘΕΣΗΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΕΛΜΑΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ» της εταιρείας «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΟΣ Α.Ε.Μ.Β.Χ.» στο Νομό Χαλκιδικής» [ΑΔΑ: 4ΑΣΔ0-ΩΔ0], που προβλέπει την κατασκευή περιμετρικών καναλιών «[γ]ια την αποτελεσματική διαχείριση των επιφανειακών νερών, την υδραυλική προστασία των εγκαταστάσεων απόθεσης, ακόμα και σε πλημμυρικές καταστάσεις και, τέλος, την ελαχιστοποίηση της μεταβολής της απορροής στα κατάντη των φραγμάτων ρέματα» και «για την συλλογή και εκτροπή των επιφανειακών νερών των λεκανών ανάντη των εγκαταστάσεων απόθεσης, και την απόδοσή τους στο κύριο ρέμα Καρόλακκας, κατάντη των εγκαταστάσεων απόθεσης». Επίσης, σχετικός είναι και οι όροι δ1.18 [υδραυλικά έργα εκτροπής], δ1.24 [εξέταση δυνατότητας άρσης των επεμβάσεων εκτροπής των επιφανειακών υδάτων], δ2.Β.ΠΑ [εγκαταστάσεις Καρατζά Λάκκου και Λοτσάνικου]. Επίσης, πρβλ. τον Πίνακα στη σελ. 22 της παραπάνω Κοινής Υπουργικής Απόφασης.

³ Σύμφωνα με την Μ.Π.Ε., «[ο]ι προτεινόμενοι χώροι απόθεσης των υπολειμμάτων, βρίσκονται σε δύο γειτονικά ρέματα, του Καρατζά Λάκκου και του Λοτσάνικου, που εντοπίζονται στις δυτικές παρειές της υπολεκάνης του Καρόλακκα, γνωστής και ως λεκάνη της Πιάβιτσας... παρειές της κοιλάδας της Πιάβιτσας. Τα δύο ρέματα αποτελούν παραπόταμους του Καρόλακκα, συμβάλλοντος κλάδου του Ασπρόλακκα. Η μέση απορροή ρέματος Λοτσάνικου ανέρχεται σε 46 m³/h και η μέση απορροή του Καρατζά Λάκκου ανέρχεται σε 83 m³/h» [Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), Παράρτημα V(II): Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, §2.1-2.2· επίσης, Κύρια Μελέτη, §5.3-72 έως -85, §3.4-43 έως -44].

⁴ Σύμφωνα με την Μ.Π.Ε., «[η] λεκάνη απορροής του Λοτσάνικου στα ανάντη του αναχώματος έχει συνολική έκταση 5.512 στρέμματα, ενώ του Καρατζά 5.128 στρέμματα. Χαρακτηρίζονται από απότομες πλαγιές, αποστραγγίζονται προς τα ανατολικά και είναι καλυμμένες από μικτή φυλλοβόλα βλάστηση. Για την απόθεση των υπολειμμάτων προβλέπεται αρχικά αξιοποίηση της μίας λεκάνης. Μετά την εξάντληση της χωρητικότητάς της προβλέπεται ολοκλήρωση της αποκατάστασής της και έναρξη λειτουργίας της δεύτερης» [Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-

«η εκτέλεση τεχνικών έργων πλησίον ρέματος επιτρέπεται, μόνον εφ' όσον διασφαλίζεται η ανεμπόδιστη εκτέλεση της φυσικής αυτής λειτουργίας τους. Για να εξασφαλισθεί ο σκοπός αυτός απαιτείται, πριν την εκτέλεση των τεχνικών έργων πλησίον ρέματος, ο καθορισμός της οριογραμμής του σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 6 του Ν 880/1979 (ΦΕΚ Α' 58), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 του Ν 3010/2002, έτσι ώστε η μελετώμενη επέμβαση να γίνεται ενόψει της υπάρξεως του ρέματος, **αποκλειομένης σε κάθε περίπτωση οιασδήποτε εργασίας επιχωματώσεως ή καλύψεως** αυτού. Κατ' ακολουθίαν, ο καθορισμός των οριογραμμών του ρέματος αποτελεί κατά νόμο προϋπόθεση για την έκδοση των πράξεων χωροθετήσεως και εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων έργου ή δραστηριότητας που βρίσκεται πλησίον ρέματος».⁵ Επειδή η Α.Ε.Π.Ο. δεν αναφέρει παρόμοια απόφαση στο προοίμιο,⁶ παρακαλούμε την αρμόδια αρχή [Ε.Υ.ΠΕ., Α.Δ.] να μας ενημερώσει εάν έχουν οριοθετηθεί τα ρέματα Λοτσάνικου και Καρατζά Λάκκου.

2. Η Α.Ε.Π.Ο. επιτρέπει την οριστική υποβάθμιση συστήματος επιφανειακών υδάτων («κατάργηση» ρεμάτων):⁷ για τον λόγο αυτό, είναι συμβατή με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για τα ύδατα εφόσον «η αιτιολογία των τροποποιήσεων ή των μεταβολών **εκτίθεται ειδικά στο Σχέδιο Διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού**» (μεταξύ άλλων προϋποθέσεων και όρων).⁸ Σύμφωνα με την ίδια την Α.Ε.Π.Ο.,⁹

Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), Παράρτημα V(II): Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων §2.1].

⁵ Σ.τ.Ε. 1407/2011, σκέψεις 5^η-6^η [ρέμα «Ποδονόφτη»] · Σ.τ.Ε. 4531/2009, σκέψεις 7^η-9^η [χειμάρρος «Κράθιν» Λουτρακίου-Περαχώρας] · Σ.τ.Ε. 1242/2008, σκέψη 8^η [ρέμα Πικροδάφνης] · Σ.τ.Ε. (Ολ.) 463/2010, σκέψη 16^η [μεταλλεία χρυσού Χαλκιδικής] · Σ.τ.Ε. 2864/2007, σκέψη 16^η [Ο.Ε.Δ.Α. Αττικής] · Σ.τ.Ε. 1151/2007, σκέψη 23^η [Ο.Ε.Δ.Α. Αττικής] · Σ.τ.Ε. 769/2005, σκέψη 16^η [Χ.Υ.Τ.Α. Μαυρορράχης] · Σ.τ.Ε. 2215/2002, σκέψη 7^η. Όσον αφορά την σημασία της νομολογίας του Σ.τ.Ε. για την προστασία των ρεμάτων από τους Χ.Υ.Τ.Α., το Σχέδιο Διαχείρισης Εξορυκτικών Αποβλήτων θεωρεί ότι «τα υπολείματα που θα παραχθούν από τον εμπλουτισμό του μεταλλεύματος των Σκουριών πληρούν όλα τα κριτήρια για να χαρακτηριστούν ως κατάλληλα για απόθεση σε χώρους αδρανών αποβλήτων», και «τα στείρα που θα παραχθούν από την εξόρυξη του μεταλλεύματος μπορούν να χαρακτηριστούν ως κατάλληλα για απόθεση σε χώρους αδρανών» [Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), Παράρτημα V(II): Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, 122].

⁶ Η Απόφαση Γ.Γ. Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας 6708/2006 «Επικύρωση καθορισμού οριογραμμών 12 ρεμάτων στην λεκάνη «Κοκκινόλακκα» περιοχής Στρατώνι – Στρατονίκης του Δήμου Σταγείρων – Ακάνθου Ν. Χαλκιδικής» (Δ' 944), που αναφέρεται στο σημείο (48) του προοιμίου, αφορά φυσικά διαφορετική υδρολογική λεκάνη [πρβλ. Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), 3-4.43 έως -46].

⁷ Σύμφωνα με την Α.Ε.Π.Ο., οι εγκαταστάσεις απόθεσης στα ρέματα Καρατζας Λάκκος και Λοτσανικό θα έχουν έκταση 837 και 432 στρέμματα αντίστοιχα [Κοινή Υπουργική Απόφαση 201745/26.7.2011, σ.22, σημείο ii), ο.π. υποσημείωση 1^η]. Στο τελικό στάδιο, η «αθροιστική επιφάνεια κατάληψης εγκατάστασης απόθεσης αποβλήτων» θα είναι 714590 και 34895 m² αντίστοιχώς [Πίνακες 5.3.4-4 και 5.3.4-5 της Μ.Π.Ε., ο.π., υποσημείωση 3^η]. Πρβλ. και την Μ.Π.Ε., όπου η παρατήρηση ότι το έργο «θα έχει σαν αποτέλεσμα να καταργηθούν στην πράξη τα δύο ρέματα και στη θέση τους να μείνουν επιφάνειες με χαρακτήρα λοφώδη...» [Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), §7.10.3.1, σ. 956].

⁸ 4§7.2 περ. β), 4§§8-9, 10§§1-4 και Παράρτημα Π.Δ. 51/2007 (Α' 54): 4§1 περ. (α) i), 4§7 περ. (β) [«[τ]α κράτη-μέλη δεν παραβιάζουν την παρούσα Οδηγία ...εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: ...β) η αιτιολογία των τροποποιήσεων ή των μεταβολών **εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία**»], 4§§8-9 Οδηγίας 2000/60, όπως έχει τροποποιηθεί.

⁹ Όρος δ1.23 Κοινής Υπουργικής Απόφασης 201745/26.7.2011 [ο.π., υποσημείωση 2^η].

σχέδιο διαχείρισης για την λεκάνη απορροής Χαλκιδικής (GR05) (υδατικού διαμερίσματος Κ. Μακεδονίας) δεν υπάρχει.¹⁰ Αντιθέτως, προβλέπεται η *εκ των υστέρων* προσαρμογή της Α.Ε.Π.Ο. με το σχέδιο διαχείρισης.¹¹ Καθώς η νομοθεσία για τα εξορυκτικά απόβλητα δεν θίγει την νομοθεσία για τα ύδατα,¹² και το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων πρέπει να περιέχει τα προτεινόμενα μέτρα συμμόρφωσης με την Οδηγία 2000/60,¹³ παρακαλούμε την αρμόδια αρχή [Ε.Γ.Υ.] να μας ενημερώσει εάν υφίσταται τουλάχιστον το προσχέδιο, και τότε προβλέπεται η δημοσιοποίησή του.¹⁴

3. Σύμφωνα με την νομοθεσία, «[γ]ια τα έργα, παρεμβάσεις ή δραστηριότητες των οποίων η πραγματοποίηση ή λειτουργία παρουσιάζει δυνητικό κίνδυνο πλημμύρας, οι προβλεπόμενες στις κείμενες διατάξεις αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ...πρέπει να είναι συμβατές με τα σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας».¹⁵ Παρακαλούμε την αρμόδια αρχή [Δ.Υ. Περιφέρειας, Ε.Γ.Υ.] να μας χορηγήσει αντίγραφο της προκαταρκτικής αξιολόγησης των κινδύνων πλημμύρας της λεκάνης απορροής Χαλκιδικής, η οποία πρόσφατα πρέπει να ολοκληρώθηκε (22.12.2011), και να απεστάλη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (22.3.2012).¹⁶

Η πληροφόρηση αυτή είναι απαραίτητη, καθώς η ευρύτερη περιοχή έχει μεγάλη οικολογική αξία,¹⁷ και οι επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως «τοπικά σημαντικές,

¹⁰ Απόφαση Εθνικής Επιτροπής Υδάτων 706/2010 (Β' 1383, διόρθωση σφάλματος Β' 1572). Η ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων [http://wfd.ypeka.gr/index.php?option=com_content&task=section&id=2&Itemid=12] δεν έχει καμία πληροφορία για την συγκεκριμένη λεκάνη απορροής, ή το υδατικό της διαμέρισμα (18.4.2012). Σύμφωνα με την νομοθεσία, τα σχέδια διαχείρισης έπρεπε να ήταν έτοιμα μέχρι την 22.12.2009 [11§3 Π.Δ. 51/2007 (Α' 54)· 13§6 Οδηγίας 2000/60]. Με την απόφαση του Δ.Ε.Ε. της 19.4.2012, έγινε δεκτό ότι τα Σχέδια αυτά δεν είχαν καταρτιστεί μέχρι την 22.3.2010, και η χώρα μας καταδικάστηκε ακριβώς για το θέμα αυτό [C-297/11, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας].

¹¹ Όρος δ1.26 Κοινής Υπουργικής Απόφασης 201745/26.7.2011 [ο.π., υποσημείωση 1].

¹² 6§Α) εδ. 4.2) α), 7) και 6§Β) εδ. δ.1) και δ.2) Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076)· 5§3 περ. (ζ), 11§2 περ. (α), 13§1, 13§§3-4, 24§§3-4 Οδηγίας 2006/21. Όλες οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται अपαρέκκλιτα και σε αδρανή απόβλητα [2§3 εδ. α' Οδηγίας 2006/21]. Ιδίως, 11§2 περ. (α) Οδηγίας 2006/21, σύμφωνα με την οποία «[η] αρμόδια αρχή βεβαιούται ότι, κατά την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων αποβλήτων ή τη μετατροπή υφιστάμενων εγκαταστάσεων, ο φορέας μεριμνά ώστε: α) οι εγκαταστάσεις αποβλήτων να χωροθετούνται καταλλήλως, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των κοινοτικών ή των εθνικών υποχρεώσεων σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές, και των γεωλογικών, υδρολογικών, υδρογεωλογικών, σεισμικών και γεωτεχνικών παραγόντων, και να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι προβλεπόμενοι όροι για την βραχυπρόθεσμη και τη μακροπρόθεσμη αποφυγή της ρύπανσης του εδάφους, του αέρα και των υπόγειων ή επιφανειακών υδάτων λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις οδηγίες...2000/60/ΕΚ...».

¹³ 6§Α) 10) Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076) · 13§4 Οδηγίας 2006/21.

¹⁴ 15 Π.Δ. 51/2007 (Α' 54).

¹⁵ 6§7 Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 31822/1542/Ε103/2010 (Β' 1108).

¹⁶ 4§4 Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 31822/1542/Ε103/2010 (Β' 1108).

¹⁷ Enveco Α.Ε., Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική (Αθήνα, 2010), 7.5-14 επ. («[σ]την περιοχή των Σκουριών, οι τύποι οικοτόπων μέρος των οποίων θα αποψιλωθεί, παρουσιάζουν συγκριτικά μεγαλύτερη οικολογική αξία»), 7.5-19 επ. («[η] μοναδική από τις τρεις περιοχές μελέτης η οποία είναι σχετικά αδιατάρακτη από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις είναι η περιοχή των Σκουριών. Η ποικιλία των τύπων οικοτόπων και οι συνδυασμοί αυτών, καθώς και τα σπάνια είδη που υπάρχουν στην περιοχή, την καθιστούν ως ένα αξιόλογο βιότοπο ως προς την οικολογική αξία και βιοποικιλότητα...»)· επίσης, Παράρτημα V: Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, 9 («[η] περιοχή των λεκανών Λοτσάνικου και Καρατζά Λάκκου διαθέτει μεγάλη βιοποικιλότητα και οικολογική αξία, λόγω του δασικού χαρακτήρα της και της

μόνιμες και μη αναστρέψιμες». ¹⁸ Η τεκμηρίωση επιτυχίας αποκατάστασης ¹⁹ δεν αφορά το σύνολο των ειδών – και μάλιστα, το σύνολο των προστατευόμενων, ενδημικών και απειλούμενων ειδών που έχει εντοπιστεί στην περιοχή, ²⁰ ή τους οικοτόπους της (ένας από τους οποίους προτεραιότητας). ²¹ Κατά συνέπεια, δεν ικανοποιεί τις στοιχειώδεις απαιτήσεις που πρέπει να διέπουν την πρόληψη και «αποκατάσταση» της περιβαλλοντικής ζημίας, ²² ακόμα και με την έννοια της ειδικής νομοθεσίας, ²³ κάτι που ανεπιφύλακτα επιβεβαιώνεται από την Μ.Π.Ε. ²⁴ Επιπροσθέτως,

περιορισμένης παρουσίας ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Επομένως, η επιλογή της ως χώρου απόθεσης των υπολειμάτων έχει ως αποτέλεσμα την επέμβαση σε ένα χώρο ελάχιστα οικολογικά επιβαρυνόμενο...»).

¹⁸ Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), 7.5-12.

¹⁹ Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), 6.4.3, 6.6-6.7, 8.4 και Πίνακας 6.6.2-2.

²⁰ Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), 3.3-27 επ., και ειδικότερα Πίνακες 3.3.2-7, 3.3.3-1, 3.3.3-4.

²¹ Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), 3.3-13 επ., 3.3-20, 3.3-25. Πρόκειται για τον οικοτόπο με τον κωδικό 9180* [δάση φαραγγίων *Tilio-acerion*].

²² Όσον αφορά τις δασικές εκτάσεις, η Μ.Π.Ε. αναφέρει ότι «[τ]α κριτήρια επιτυχίας προς επίδειξη της επιτυχούς αποκατάστασης των τελικών χρήσεων γης θα βασισθούν στον βαθμό εδαφοκάλυψης και στην πυκνότητα των συστάδων. Ως επιτυχής αποκατάσταση θεωρείται όταν επιτευχθεί η κατά 80% εδαφοκάλυψη. Αντίστοιχα, η πυκνότητα των δένδρων πρέπει να ανέρχεται στο 80% των φυτευθέντων φυταρίων, η επιβίωση των οποίων είναι της τάξης του 90%» [Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), §6.6.5] : έτσι, αγνοούνται σωρεία σημαντικών παραμέτρων, όπως το μέγεθος, η ποικιλία και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ειδών [βλ., μεταξύ πολλών άλλων, D. McDonald κ.α., “The Ecological Context: a Species Population Perspective” και A. Gray, “The Evolutionary Context: a Species Perspective” στο συλλογικό έργο των M. Perrow κ.α., *Handbook of Ecological Restoration, Volume 1: Principles of Restoration* (Cambridge, 2002), 47-83]. Όσον αφορά τα ρέματα, η Μ.Π.Ε. μιλάει καθαρά για «κατάργηση», οπότε δεν υπάρχει ζήτημα αποκατάστασης: ακόμα και με την επιφύλαξη αυτή, παράμετροι όπως η καταλληλότητα και η επάρκεια των υδάτων για τα κατάντη και ανάντη οικοσυστήματα, και οι φυσικές διαδικασίες κατά την κατασκευή/λειτουργία και αποκατάσταση δεν εξετάζονται [ο.π., M. Newson, “Running water: Fluvial Geomorphology and River Restoration”, 133-152, ιδίως 148]. Άλλωστε, εκτός από την δασοπονική χλωρίδα, δεν υπάρχει καμία πρόταση αποκατάστασης για τα υπόλοιπα είδη.

²³ Η «αποκατάσταση» είναι η «επέμβαση στο έδαφος που έχει προσβληθεί από εγκαταστάσεις αποβλήτων, με στόχο την επαναφορά του σε ικανοποιητική κατάσταση, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα του εδάφους, την άγρια χλωρίδα και πανίδα, τους φυσικούς οικοτόπους, τα συστήματα γλυκών υδάτων, το τοπίο και τις δέουσες επωφελείς χρήσεις» [2§21 Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076): 3§20 Οδηγίας 2006/21: επίσης, 3§11, 7§1, 9§1 γ), 21 (Παράρτημα ΙΙ) Π.Δ. 189/2009 (Α' 190)]. Σε αντίθεση με την νομοθεσία, η Α.Ε.Π.Ο. επιβάλλει στο κύριο του έργου ακόμη λιγότερα [όροι δ1.9 (φύτευση), δ1.11 («[ν]α ληφθεί κάθε δυνατό μέτρο ιδίως για την προστασία των ενδημικών και σπανίων ειδών της περιοχής»), δ2.136 (φύλαξη φυτικής γής) Κοινής Υπουργικής Απόφασης 201745/26.7.2011, ο.π., υποσημείωση 2^η].

²⁴ Enveco A.E., *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών Εγκαταστάσεων της Εταιρείας Ελληνικός Χρυσός στη Χαλκιδική* (Αθήνα, 2010), §7.6.1.3., 898, όπου η εκτίμηση «[η] σημερινή χρήση αυτών των εκτάσεων είναι αντίστοιχη των εκτάσεων που παρουσιάστηκαν στην Φάση Ανάπτυξης, δηλαδή ανήκουν σε ΠΕΠ Δάσους και Δασικών Εκτάσεων, βάσει του Γ.Π.Σ. Δήμου Παναγιάς, ή στην υποκατηγορία Δάση της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (βλ. προηγούμενη Φάση Ανάπτυξης). Μετά το οριστικό κλείσιμο των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων Σκουριών, η τελική χρήση θα είναι «Τεχνητές, μη γεωργικές ζώνες πρασίνου, χώροι αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων», οπότε θα έχει επιτευχθεί εν μέρει επιστροφή σε χαρακτηριστικά χρήσεων τεχνητά / ημι-φυσικά...»

(α) εκκρεμεί (10.2.2012) η τεχνική μελέτη για τις εγκαταστάσεις αποβλήτων στον Καρατζά Λάκκο και τον Λοτσάνικο.²⁵

(β) η Μ.Π.Ε. δεν αιτιολογεί επαρκώς την επιλογή των Καρατζά Λάκκου και Λοτσάνικου της μεταξύ των εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν.²⁶

(γ) το Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, σε αντίθεση με την ειδική νομοθεσία, δεν εξετάζει τους κινδύνους **για το περιβάλλον** στους οποίους μπορεί να οδηγήσει μία αστοχία, ούτε εντάσσει τις εγκαταστάσεις αποβλήτων στον Καρατζά Λάκκο και τον Λοτσάνικο στην «Κατηγορία Α».²⁷

²⁵ Γ. 3) Απόφασης Γενικής Διεύθυνσης Φυσικού Πλούτου Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ /10.2.2012 «Έγκριση τεχνικής μελέτης του υποέργου «Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Ολυμπιάδας» του έργου «Μεταλλευτικές – Μεταλλουργικές Εγκαταστάσεις Μεταλλείων Κασσάνδρας» της εταιρίας Ελληνικός Χρυσός Α.Ε.Μ.Β.Χ. στο Δ. Αριστοτέλη, Π.Ε. Χαλκιδικής» [ΑΔΑ: ΒΟΖΘ0 – ΓΞΩ].

²⁶ Οι εναλλακτικές λύσεις εκτίθενται στους Πίνακες 2.2.-1 και 2.2. -2 του Παραρτήματος V(II) (Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων), και το συνοδευτικό κείμενο. Οι λόγοι επιλογής της λύσης Λοτσάνικου – Καρατζά Λάκκου είναι δυσδιάκριτοι, όπως άλλωστε φαίνεται και στον Πίνακα 2.2. -2 (σ.). **Εσφαλμένα αναγράφεται ότι η επιλεγείσα θέση υπερέχει σε 4 από τις 7 παραμέτρους – υπερέχει μόνο σε δύο**, αφού στις υπόλοιπες 2 είναι ισόβαθμη με την 3^η επιλογή (λεκάνη Πιάβιτσας). Από τις 2 αυτές παραμέτρους (μορφολογία-έδαφος, υδατικοί πόροι), η λεκάνη Πιάβιτσας υπερέχει στην 1^η, καθώς η εγκατάσταση αποβλήτων καταλαμβάνει μικρότερο ποσοστό της λεκάνης απορροής ανάντη του αναχώματος (6.1% έναντι 10% - σε άλλο σημείο του κειμένου, 11.6%). Παρόλα αυτά, οι επιπτώσεις στις λεκάνες απορροής Λοτσάνικου-Καρατζά Λάκκου θεωρούνται «μετρίως σημαντικές», ενώ στην λεκάνη Πιάβιτσας «σημαντικές». Όσο για τους υδατικούς πόρους, η μόνη περιβαλλοντική παράμετρος που η Μ.Π.Ε. βρίσκει κρίσιμη είναι το ποσοστό της λεκάνης απορροής Ασπρόλακκα (91.7 km²) που καταλαμβάνουν οι εγκαταστάσεις αποβλήτων: η προτεινόμενη θέση υπερέχει ελάχιστα (1.16% έναντι 1.99%). Επισημαίνεται ότι, σε διάφορα σημεία της Μ.Π.Ε., αναφέρεται διαφορετική έκταση κατάληψης (**1269** στρέμματα στην §4-6.3, σ. 369, και στην Α.Ε.Π.Ο., έναντι **1788** «εντός της λεκάνης του Καρόλακκα» στην §7-10.28, σ. 955 και **1062.8** στο Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων).

²⁷ Σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία, το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων περιλαμβάνει «περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η εναπόθεση των αποβλήτων αυτών **μπορεί να θίξει το περιβάλλον ...καθώς και των προληπτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν ώστε να μειωθούν στο ελάχιστο οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της λειτουργίας καθώς και μετά το κλείσιμο...**» [5§3 δ) Οδηγίας 2006/21· 6 Α) 4) Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076)] . Επίσης, «[ο]ι εγκαταστάσεις αποβλήτων ταξινομούνται στην κατηγορία Α εάν: (α) βάσει εκτίμησης κινδύνων κατά την οποία λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως το παρόν ή το μελλοντικό μέγεθος, η θέση και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εγκαταστάσεων αποβλήτων, συμπεραίνεται ότι θα μπορούσε να προκληθεί σοβαρό ατύχημα λόγω βλάβης ή λανθασμένου χειρισμού, όπως η κατάρρευση σωρού αποβλήτων ή η ρήξη φράγματος...» [Παράρτημα ΙΙΙ Οδηγίας 2006/21· Παράρτημα ΙΙΙ Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076)]. Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αστοχιών απαιτείται και από το έγγραφο βέλτιστων τεχνικών [European Commission, *Reference Document on the Management of Tailings and Waste-Rock in Mining Activities* (1.2009), §4.1.2.3, ιδίως 312], και τη σχετική αρθρογραφία [π.χ., D. Halford και J. Boecher, *Risk and Uncertainty in Dam Safety* (Telford, 2004), Κεφ. 5, 81 επ.]. Αντιθέτως, το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, μολονότι χαρακτηρίζει την αθροιστική πιθανότητα αστοχίας ως «αρκετά χαμηλή», εξετάζει μόνο την παράμετρο του πληθυσμού που μπορεί να κινδυνεύσει [Population-at-Risk, PAR]. Έτσι, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις πιθανών σεναρίων ατυχημάτων δεν εξετάζονται. Ακόμα και η αξιολόγηση του ενδεχόμενου κινδύνου απώλειας ζωής είναι ανεπαρκής, καθώς δεν εξετάζονται όλοι οι παράγοντες που απαιτεί η νομοθεσία [5-6, και ιδίως 5§2, 6§2 Απόφασης 2009/337/ΕΚ]. Επιπροσθέτως, η Απόφαση 2009/337/ΕΚ ορίζει σαφώς ότι οι εγκαταστάσεις εντάσσονται στην κατηγορία Α εφόσον οι συνέπειες μίας αστοχίας μπορούν να οδηγήσουν σε «σοβαρό κίνδυνο για το περιβάλλον», ενώ ο «δυναμικός κίνδυνος για το περιβάλλον θεωρείται μη σοβαρός, εάν : α) η ένταση της ενδεχόμενης ρυπογόνου πηγής μειώνεται σημαντικά σε σύντομο χρονικό διάστημα· β) η αστοχία δεν συνεπάγεται μόνιμη ή μακροχρόνια περιβαλλοντική βλάβη· γ) το περιβάλλον που επλήγη μπορεί να επανέλθει στην πρότερη κατάσταση, με ελάχιστον προσπάθειες καθαρισμού και αποκατάστασης» [1§1 περ. β) και 4§3 Απόφασης 2009/337/ΕΚ]: **κανένα από τα στοιχεία αυτά** δεν συντρέχει. Είναι σαφές ότι **τα παραπάνω δεν ελήφθησαν υπόψη και στα πλαίσια του καθορισμού της**

Κλείνοντας, θα θέλαμε να σημειώσουμε την διεθνή τάση απαγόρευσης της διάθεσης εξορυκτικών αποβλήτων σε υδάτινα συστήματα υποδοχής,²⁸ και να σας ζητήσουμε να λάβετε υπόψη τα παραπάνω *πριν την έγκριση* της τεχνικής μελέτης των εγκαταστάσεων αποβλήτων στον Καρατζά Λάκκο και τον Λοτσάνικο, για την κατάθεση της οποίας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε.²⁹

Αναμένοντας την απάντησή σας, θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε θερμά για το έργο και την βοήθειά σας.

Με εκτίμηση,
Γιώργος Χασιώτης

Συντονιστής Νομικής Ομάδας Υποστήριξης Πολιτών WWF-Ελλάς

εγγύησης: άλλωστε, με την μη ένταξη των εγκαταστάσεων αποβλήτων στο Λοτσάνικο και Καρατζά Λάκκο στην κατηγορία Α, δεν απαιτείται και η σύσταση χρηματικής εγγύησης για αυτές [2§3, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 Οδηγίας 2006/21· 2§3.2, σε συνδυασμό με το 16, Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076)]. Ένας γνωστός (μη δεσμευτικός) κώδικας για τον εξορυκτικό κλάδο, που έχει συνταχθεί υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε., της Παγκόσμιας Τράπεζας και του διεθνούς εξορυκτικού κλάδου κάνει εκτενή αναφορά στην ανάγκη ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών κινδύνων και των απρόβλεπτων εξόδων αποκατάστασης στην διαχείριση του κινδύνου [United Nations, *Berlin II Guidelines for Mining and Sustainable Development* (U.N., 2002), §4.4 (<http://commdev.org/content/document/detail/903/>)].

²⁸ Πρόκειται για πρακτική που είναι, *αυτή τη στιγμή, άτυπα ή τυπικά, απαγορευμένη στο μεγαλύτερο μέρος του δυτικού κόσμου* (π.χ., ΗΠΑ, Καναδά), και απαντά συνήθως στην Ασία και τον Ειρηνικό (κυρίως, Νέα Γουινέα) [M. Miranda, D. Chambers, και C. Coumans *Framework for Responsible Mining: A Guide to Evolving Standards* (CSP² & WWF, 2005), 58· *The Mining, Minerals and Sustainable Development (MMSD) Project – Breaking New Ground* (IIED/WBCSD, 2002), 276 (<http://www.iied.org/sustainable-markets/key-issues/business-and-sustainable-development/mmsd-final-report>)]. Πρβλ., επίσης, τις παρατηρήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας στο εγχειρίδιό της για την ρύπανση : «*marine and riverine discharges are normally not acceptable and should be considered only when on-land disposal would pose an environmental risk and it can be demonstrated that such discharges will not have a significant adverse effect on downstream coastal or riverine resources. Riverine discharges are only acceptable when justified based on the environmental analysis of alternatives, and effects on aquatic resources and downstream users of riverine resources*» [World Bank, *Pollution Prevention and Abatement Handbook* (World Bank, 1998), 268 (http://smap.ew.eea.europa.eu/test1/fol083237/poll_abatement_hanbook.pdf/)]. Στην περίπτωση των Σκουριών, *όλες οι εναλλακτικές λύσεις αφορούν διάθεση σε υδατικά συστήματα.*

²⁹ 12 Κοινής Υπουργικής Απόφασης Η.Π. 39624/2209/Ε103/2009 (Β' 2076)]· 8§§2-7 Οδηγίας 2006/21.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

1. Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος), *Λ. Αλεξάνδρας 11, Αθήνα 11473*
2. Ειδική Γραμματεία Υδάτων, *Ιατρίδου 2 & Κηφισίας 124, 115 26 Αθήνα*
3. Γενική Διεύθυνση Φυσικού Πλούτου (Διεύθυνση Μεταλλευτικών και Βιομηχανικών Ορυκτών), *Μεσογείων 119, Αθήνα 10192*
4. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, *Γρ. Γεν. Γραμματέα Τάκη Οικονομίδη – Καθ. Ρωσσίδου 11, Θεσ/νικη [μέσω e-mail]*
5. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, *Γενική Δ/ση Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής, Τάκη Οικονομίδη 1, 540 08 Θεσ/νικη [μέσω e-mail και fax]*
6. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, *Δ/ση Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού Κεντρικής Μακεδονίας, Τάκη Οικονομίδη 1, 540 08 Θεσ/νικη [μέσω e-mail και fax]*
7. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, *Δ/ση Υδάτων Κεντρικής Μακεδονίας, Λεωφόρος Γεωργικής Σχολής 46 551 34 Καλαμαριά [μέσω e-mail και fax]*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

1. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γρ. Υπουργού κ. Γ. Παπακωνσταντίνου **[μέσω e-mail]**
2. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γρ. Υφυπουργού κ. Ι. Μανιάτη **[μέσω e-mail]**
3. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γρ. Γεν. Γραμματέα Περ/ντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής κ. Ν. Αλεξόπουλου **[μέσω e-mail]**
4. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γρ. Ειδικού Γραμματέα Υδάτων κ. Α. Ανδρεαδάκη
5. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Μεσογείων 119, Αθήνα 10192 **[μέσω e-mail]**
6. Υπ. Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Γρ. Ειδικής Γραμματέα Επιθεώρησης Περ/ντος & Ενέργειας κ. Μ. Καραβασίλη **[μέσω e-mail]**
7. Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περ/ντος, Κηφισία 1-3, 11523 Αθήνα **[μέσω e-mail και fax]**
8. Επιθεώρηση Μεταλλείων Β. Ελλάδος, Κουντουριώτου 6 & Φωκαίας, 540 15 Θεσ/νίκη
9. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Περιφερειακό Συμβούλιο, Τ. Οικονομίδη 1, 540 08 Θεσ/νικη
10. Δημοτική Ενότητα Παναγιάς